

УДК: 111.6 + 316.42

Н.М. Рибка

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ТВОРЧІ ПОТРЕБИ ЛЮДИНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Зроблена спроба соціально-філософського аналізу інформаційної діяльності та інформаційних і творчих потреб людини в умовах глобального інформаційного суспільства. Також міститься розгляд характеру й особливості впливу глобалізації та інформаційно-комунікативних технологій на розвиток системи діяльності.

Ключові слова: *глобальне інформаційне суспільство, діяльність, інформаційна діяльність, інформаційні потреби, творчість.*

Інформаційна діяльність і інформаційна індустрія виступають домінуючими факторами суспільного прогресу й становлення глобальної інформаційної цивілізації. Але розвиток інформаційної діяльності й вироблені нею глибокі зміни у соціальній системі ставлять цілий ряд світоглядних, методологічних, соціальних і інших проблем, що обумовлюють необхідність їх серйозної філософської розробки.

Інформаційна діяльність відбувається завдяки задоволенню інформаційних потреб людини. Інформаційні потреби визначають як різновид нематеріальних потреб. Потреба в інформації, необхідної для рішення конкретного завдання або досягнення якоїсь мети. У системі цінностей сучасної людини інформаційні потреби займають одне із пріоритетних місць. Інформаційна потреба визначається як абстрактне поняття, що означає потребу в інформаційній діяльності, що усуває дисбаланс інформаційної сфери суб'єкта [4].

Автори [1,4] «інформаційними» називають три типи потреб: по-перше, органічна (біогенна) потреба живих істот у сенсорної, тобто почуттєво сприйманої, інформації, що потрібна їм так само, як обмін речовиною й енергією («інформаційний метаболізм»). За визначенням, що приведене у Великому психологічному словнику [1] інформаційні потреби входять до числа базисних мотивацій. Прагнення до сприйняття нового, цікавість і допитливість являють собою сильні мотивації, що проявляються у високорозвинених видів тварин. Для пояснення цих явищ висувається біохімічна гіпотеза, що надає великого значення тому факту, що одним з компонентів орієнтовної реакції на новизну є активація в мозку ендогенних морфінів (ендорфінів). Дія ендорфінів зв'язана не тільки із блокуванням болю за рахунок їхнього зв'язку з опіатними рецепторами нейронів мозкової тканини, але й із проявом спектра позитивних емоцій від задоволення до

ейфорії. Творчість (на думку Ротенберга)[3], одна з найбільш природних форм реалізації потреби в пошуку. Ротенберг вважає, що творчість це різновид пошукової активності, під якою нами розуміється активність, спрямована на зміни ситуації або на зміну самого суб'єкта, його відносини до ситуації, при відсутності певного прогнозу бажаних результатів такої активності.

По-друге, духовна потреба людини (колективу, суспільства) у соціальній інформації (соціально-інформаційна потреба); по-третє, професійна потреба в науково-технічній інформації, властива вченим і фахівцям різного роду. Саме цей, останній тип можна вважати вищим типом інформаційної потреби – потреба у творчості.

В цьому сенсі має місце закон „піднесення потреб”, фахівці зазначають цей закон як розширення або інтелектуалізацію потреб, використання для їхнього задоволення все більш розвинутих у технічному відношенні предметів споживання [2,5].

Серед найактуальніших видів людських потреб у глобальному інформаційному суспільстві називають творчі потреби, потреби в створенні нових матеріальних і духових цінностей або в самостійному осмисленні й переробці вже пізнаного або створеного. В історії цивілізації, очевидно, відбувається повільне підвищення ролі творчих потреб. Практика сучасного суспільства переконливо показує, що сама реальність постіндустріального суспільства робить затребуваними творчі здатності людини.

Справа у тому, що головною особливістю інформаційних технологій є те, що вони стимулюють і використовують неформальне, евристичне мислення людини, створюють сприятливі умови для поповнення професійних знань і реалізації інтелекту, припускають його активну участь у процесі рішення завдань. Тому, важливою особливістю діяльності в сучасному суспільстві є тенденція до перетворення її у творчість, трансформування у форму самовираження, людина стала очікувати від самих різних форм своєї діяльності можливості реалізації особистісного потенціалу.

Соціально-філософський аналіз особливостей інформаційної діяльності в умовах глобального інформаційного суспільства дозволяє стверджувати, що використання інформаційних технологій приводить до того, що підсилюється роль і значення таких соціально значимих людських потреб як інформаційні та творчі потреби. Інформаційні та творчі потреби являють собою органічну єдність, як різні градації однієї потреби у пошуку, пов'язані одне з одним законом „піднесення потреб”.

Безумовно, що визначені потреби та форми діяльності (інформаційна та творча) у глобальному інформаційному суспільстві не є вичерпними і потребують подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Кроль В.М. Информационные_потребности/ В.М. Кроль// Большой психологический словарь. — М.: Прайм-ЕВРОЗНАК. Под ред. Б.Г. Мещерякова, акад. В.П. Зинченко. 2003// http://psychology.academic.ru/6591/ИНФОРМАЦИОННЫЕ_ПОТРЕБНОСТИ.
2. Марченко Т.А. Потребности как социальное явление/ Т.А. Марченко. — М.: Высш. шк., 1990. — С. 115.
3. Ротенберг В.С. Психофизиологические аспекты изучения творчества/ В.С. Ротенберг. — Художественное творчество. Сборник. — Л., 1982, — С. 53-72.
4. Соколов А.В. Что есть информационная потребность?/А.В. Соколов// Анализ информации в науке, культуре, бизнесе/ Сборник научных статей. Под общей редакцией доктора педагогических наук, профессора Г.Ф. Гордукаловой. — Санкт-Петербург: Издательство СПбГУКИ, — 2013. — С. 7-18.
5. Черников В.Г. Человек и его потребности. Курс лекций/В.Г. Черников. — Рыбинск: РГАТА, 2003. — С.73-78.

Сделана попытка социально-философского анализа информационной деятельности, а также информационных и творческих потребностей человека в условиях глобализации и информатизации. Также содержится рассмотрение характера и особенности влияния глобализации и информационно-коммуникационных технологий на развитие системы деятельности современного общества.

Ключевые слова: *глобальное информационное общество, деятельность, информационная деятельность, информационные потребности, творчество.*

In this article social-philosophical analysis of human of informative activity and informative and creative needs of man in conditions globalization and information are considered. Also there is consideration of character and feature of influence of globalization and of informatively-communication technologies on development of the system of activity of modern society.

Keywords: *global informative society, activity, informative activity, informative needs, creative activity*